

**БЕДНИЯТ ХАМАЛИН И
АЛЧНИЯТ ТЪРГОВЕЦ
БОСНЕНСКА НАРОДНА
ПРИКАЗКА**

chitanka.info

Преди години в нашия град Травник живеел един сиромах момък. Някой му казал, че в Цариград човек може да спечели добри пари с хамалтък и решил той да отиде там да си опита късмета. Направил го и не се излъгал. Престолнината на падишаха гъмжала от хора, а на пристанището всеки ден спирали натоварени със стока кораби от близки и далечни страни. Работа — колкото щеш, само да не те мързи! А нашият земляк бил як и работлив; с тежък труд и с пестеливост той можал за няколко години да спести цели сто дуката.

„С тия пари — мислел си хамалинът — аз мога в Травник дюкян да отворя. Ще заживея човешки и людете ще ме почитат. Стига ми тоя товар, що досега съм пренесъл, та вече се изгърбих като камила! Да похамалувам още някое време, дордето спечеля пари за връщане, а тези сто дуката най-добре ще е да дам на никой честен човек да ги пази.“

Почнал той да оглежда хората на пияцата, да дири човек доверен, комуто да даде парите си. Накрая се спрял на един хаджия, който държал голям дюкян, пълен със скъпи стоки.

„Ето един почтен човек! Не само че е богат, ами е ходил и в Мека на поклонение. В такива ръце спокойно мога да оставя парите си, събрани с толкова пот и недояждане“ — рекъл си хамалинът и влязъл в дюкяна.

Хаджията-търговец го попитал какво иска и нашият земляк му разправил какво бил намислил:

— Тези сто дуката съм спечелил с честен труд и голяма мъка. Искам да ти ги дам да ми ги пазиш, дордето посъбера още някоя пара за връщане. А пък за услугата ще ти платя каквото се следва.

Търговеца сърце се съгласил да приеме парите, като казал дори, че за услугата няма да вземе нито грош от такъв беден човек.

Хамалинът изпразнил охлузената си кесия, целунал ръка на почтения поклонник и отишъл пак на пристанището да пренася бали и сандъци, та да спечели пари за път.

Минало доста време. Хамалинът не си дояждал, не си доспивал, живеел в една мръсна дупка, ала най-сетне съbral колкото пари му трябвали, и отишъл при търговеца:

— Дойдох, хаджи, да си прибера стоте дуката, че съм намислил да се връщам в родния град — рекъл той и се поклонил.

— Какви сто дуката? — скочил търговеца. — Я изхвърлете тоя луд! — викнал той на слугите си и те изтласкали сиромаха на улицата.

Тръгнал си хамалинът с празни ръце и спрял на един ъгъл омърлушен.

„Тю, бре! Толкова труд, толкова глад и мъка отидоха на халос“ — вайкал се той.

От насрещния прозорец една ханъма го забелязала и из пратила прислужницата си да го повика. Хамалинът си по мислил, че го търсят да пренесе някакъв товар, и закретал подир прислужницата. Ханъмата го попитала:

— Стори ми се, че нещо си умъчнен, та поисках да науча какво ти се е случило. — Махни се, жено, от главата ми с питанията си — разсърдил се измаменият бедняк. — Все едно, не можеш да ми помогнеш.

— Ти ми разправи каква е болката ти, пък аз може да намеря лек.

Разправил и той всичко подред: как дошъл в Цариград, как работил без почивка, дордете спечели сто дуката, как дал тия пари на търговеца и какво излязло от тая негова доверчивост.

Жената го изслушала с внимание и рекла:

— Не е чак толкова трудно да ти се помогне в твоята беда. Сещам се аз за кой човек става дума; много хора е измамил той, докато натрупа богатството си. За да му прости аллах прегрешенията, отиде на хаджилък, а както виж дам, пак не се е поправил. Ти почакай малко да се облека. Ще изляза с теб; ти ще вървиш напреде ми и щом стигнем до дюкяна на оня обирник, посочи ми го тайно с пръст. Аз ще вляза вътре, а ти ще постоиш малко навън и после също ще влезеш да си искаш стоте дуката. Ама ще се правиш, че не ме познаваш. Ще видиш, че той ще ти върне парите.

Направили така, както предложила ханъмата. Хамалинът ѝ посочил дюкяна и останал навън да чака, а тя влязла и поздравила:

— Селям алейкум!

— Алейкум селям! — поклонил се търговеца. — Моля, ханъм, седни — подал и той столче.

Седнала жената и тихичко заговорила:

— Искам да ми направиш една услуга. Ама ще се закълнеш, че никому ни дума няма да кажеш.

Хаджията обещал, че ще пази тайна и ще направи всичко, каквото е по силите му, за да усължи на ханъмата.

— Аз бях женена за един богат човек — започнала тя. — Неотдавна мъжът ми умря и оставил много драгоценности и около четири-пет хиляди дуката. Ала подир смъртта му се струпаха сума наследници, а пък на мен не ми се ще да деля с тях богатството на мъжа си. Та намислих да те по моля да скриеш тия пари и драгоценности, докато властта привърши с оглеждането на мъжовия ми имот. За тая услуга ще ти платя колкото се следва, когато дойда да си прибера богатството.

Още от първите й думи хаджията разбрал каква е работата. Едва се сдържал да изслуша ханъмата и рекъл, че с най-голяма радост ще и направи тая услуга, а за пазенето няма да и вземе нито грош. В това време влязъл хамалинът и си поискал парите.

— Ей сегичка, синко — забързал търговецът. — Колко пари ми даде?

— Сто дуката!

Хаджията му наброил парите, а хамалинът попитал:

— Колко ти дължа за пазенето?

— Нищо не ми дължиш. Грехота е от такъв беден човек да искам пари за толкова дребна работа — отвърнал хаджията.

Хамалинът поблагодарил и си излязъл. Ханъмата обещала да изпрати драгоценностите и парите с прислужницата си и скоро след това тръгнала да си върви, изпращана с поклони и метани от търговеца. Зачакал тоя обирник да дойде прислужницата на ханъмата, глади си брадата, прави си сметката и се радва какво голямо богатство ще му падне от небето. Чака, чака — никой не идва. Разбрал най-сетне търговецът, че се е оставил една жена да го измами — него, който бил измамил толкова народ! Ядосал се на себе си, загдето върнал парите на хамалина и без време затворил дюкяна. Ала вместо да отиде в джамията да се помоли на аллаха, както е редно за всеки правоверен, той се върнал дома. Разхожда се сърдито насам-натам като лъв в клетка и мърмори под нос:

„Що ми трябваше да изпушам гъльба от ръцете си, за да гоня пауна на стряхата!?”

Жена му го пита:

— Защо, ефенди, си толкова ядосан?

Разправил ѝ той всичко, без нищо да скрие. А тя го изслушала и рекла:

— Мисля, че тая работа лесно може да се уреди. Ако ми обещаеш, че после няма да ми се караш, аз още утре ще взема парите от хамалина.

Мъжът и обещал, че няма да се сърди за нищо, само и само да вземе парите, що бил изпуснал от глупост.

На зaranата търговецът отишъл на пристанището, а жена му с двете си деца тръгнала подире му. Посочил и той хамалина и се прикрил зад едни сандъци да гледа какво ще стане. Жена му като смахната се втурнала към нашия земляк, обесила се на шията му и завикала, колкото глас има:

— Ето го моят мъж! Преди две години ме изостави без пет пари в къщи с тия две деца на ръце.

— Оттде-накъде пък ще имам деца и жена, когато аз ни кога не съм се женил — почудил се сиромахът.

Ала тя не мъркнала и продължавала да сипе връз главата му клетви и упреци. Насъбрали се около тях сума зяпачи.

— Щом ти, негоднико, не искаш да ме храниш, да се разведем! Да идем още сега при кадията.

— Аз не съм ти мъж и значи не мога да ти давам развод. Ти сигурно си се припознала — брани се нашият човек.

— Ти си моят мъж! — повтаря жената. — Един аллах знае колко време съм те дирила.

Насъbralите взели страната на жената и почнали да ръмжат заканително. В това време дошла стражата и повела двамата към съда. Кадията ги попитал защо са дошли, а измамницата заразправяла:

— Справедливи кадия ефенди! Този е моят мъж. Изостави ме с две невръстни деца. Нека или да храни семейството си, или да ми даде развод!

Напусто клетият се мъчел да доказва, че той не е мъж на тая жена, че тя се е припознала. Кадията не му повярвал и присъдил хамалинът да заплати на жената сто дуката обезщетение. Такъв бил мюсюлманският закон: при развод мъжът трябва да плати на жената обезщетение. И тъй, и инак нашият земляк се противил, казвал, че няма толкова пари — нищо не помогнало. Кадията отсъдил, че ако не плати на жената сто дуката, ще го затвори в тъмницата за три години.

Като видял, че не може да се оправи, хамалинът помолил кадията да го пусне да отиде да донесе парите. Кадията разрешил, ама пратил с него двама пазачи.

Отишъл хамалинът при оная ханъма (той на нея бил дал сега парите да му ги пази). Пита го тя защо идва пак такъв невесел. Разправил и той за новата си беда, а тя го успокоила:

— Всичко това е замислила жената на хаджията. Ама ти се не бой. От тая работа само ще спечелиш. Ето ти стоте дуката. Иди и плати обезщетението, вземи от кадията писмо, че децата са твои, а сега ги доведи тук.

Хамалинът направил всичко, както го посъветвала ханъмата: дал парите, получил писмото и повел децата. Раз викала се жената хамалинът да остави децата на мира, ала кадията й рекъл, че той им е баща и има право да се разпорежда с тях, както намери за добре.

Нашият човек отвел децата при ханъмата. Тя ги окъпала и нахранила, а нему наредила да дойде на другата сутрин.

Пък жената на хаджията още не прекрачила къщния праг, а мъжът й тича насреща и я питал:

— Е, взема ли му парите?

— Парите му взех, ама децата си загубих! — и разправила какво се случило при кадията.

Затюхкал се, завайкал се търговецът като чул това, ама не можел вече нищо да стори.

— Ще потърпим да видим какво ще прави тоя сиромах с двете деца. Как ще ги храни? — рекъл той.

На заранта хамалинът отишъл при ханъмата в уречения час. Тя му наредила така:

— Вземи децата, заведи ги на робското тържище и кажи на глашатая, че ги продаваш на търг. Първа цена — сто дуката, а който даде най-много, той да ги купи. Ама непременно глашатаят да мине край дюкяна на хаджията и да вика.

Хамалинът така и направил. Повел глашатаят децата из цариградските улици и крещи с цяло гърло, че децата се продават с наддаване: сто дуката първоначална цена. Когато минал покрай дюкяна на хаджията, бащата веднага познал децата си и викнал:

— Давам един дукат отгоре!

— Сто и един дуката! — вика глашатаят и свърнал към робското тържище. А там чакала ханъмата.

— Кой иска да се подиграва с тия мили дечица? — престорила се тя на сърдита. — Давам петстотин дуката!

Тръгнал пак глашатаят по улиците и вика с цяло гърло:

— Петстотин дуката за двете деца! Кой дава повече?

Като минавал покрай дюкяна на хаджията, той извикал:

— Давам един дукат отгоре!

Глашатаят се върнал към тържището и пак се провиква:

— Петстотин и един дуката!

— Хиляда дуката! — отрязала ханъмата.

Глашатаят разбрал, че пазарлькът става между ханъмата и търговеца, и побързал към дюкяна на хаджията. А бащата пак надбавя един дукат и изпратил да викат жена му да прибере децата, защото бил сигурен, че никой няма да даде повече. Ала се изльгал. Като чула ханъмата, че сребролюбивият хаджия надбавя само по един дукат, тя казала:

— Давам хиляда и петстотин!

Със свито сърце търговецът притурил още един дукат.

— Хиляда петстотин и един дуката дават за тия две дечица! — вика глашатаят.

— Кой иска да се подиграва с нещастните деца? — се чул гласът на ханъмата. — Две хиляди дуката давам за тях!

Глашатаят обявил новата цена. Хаджията се почудил, вдигнал ръце към небето и изрекъл:

— Аллах, аллах, докога ще трае това наддаване? Та аз ще се разоря заради тия деца. Нека ги вземе оня, който толкова иска да ги има. Аз не давам нито аспра повече!

Ала жена му, която била притичала в дюкяна да си при бере чедата, като чула тия греховни думи, заскубала си косите, хвърлила се в нозете на скъперника и завикала:

— Давай, давай още! Давай всичко за децата си, та дано аллах ни прости нашата жадност за богатство!

Няма как! Може ли човек да се отрече от чедата си? Хаджията скръцнал със зъби и вдигнал цената с още един дукат. Глашатаят се втурнал на тържището и казал новата цена.

— Аз пък давам две хиляди и петстотин дуката за тия мили деца, защото си нямам свои — рекла ханъмата.

Като чул хаджията колко е подскочила цената, заскубал брадата, заудрял се в гърдите, от мъка си раздрал халата. Ала можеш ли да се отречеш от чедата си? Наддал още един дукат.

Чак тогава ханъмата казала на хамалина да прекрати наддаването. Наредили на глашатая да предаде децата на онзи, който е наддал най-много. Глашатаят отвел децата при родителите им, получил от хаджията две хиляди петстотин и един дукат, които предал на хамалина.

Отишъл нашият земляк в дома на ханъмата, изсипал в нозете ѝ всичките пари и рекъл:

— Добродетелна ханъм, вземи тия дукати. Ти заслужено ги спечели, защото си не само добра, а и умна-разумна. Пък на мен, моля ти се, дай ми от тях онези сто дуката, които съм спечелил с толкова труд и мъка!

Почудила се ханъмата и казала:

— Парите са твои. Това са лихвите за всичките ти тревоги и теглила. Вземи си дукатите и веднага напусни Цариград, докато кожата ти е още здрава.

Хамалинът целунал чехъла на ханъмата, благословил я и още същия ден си заминал за родното място. В Травник той си отворил голям дюкян, оженил се и заживял в мир и доволство. Всяка година на байрам канел в дома си приятели, на които разправял що беше изживял в престолния град на падишаха. Между гостите бил и моят прародител. Като се върнал от гощавката дома, той разправил на децата и внуките за това, що чул, а те пък го разправили на своите деца и внучи, та така стигнала и до моите уши.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.